

Dit rijksmonument Geldersekade 12 met een 18^e-eeuwse gevel en 19^e-eeuwse lijst met guirlandes en mooi vormgegeven houten consoles kochten wij (Stadsherstel) op een veiling in 1997 samen met het achterliggende pakhuis Oudezijds Kolk 3. Deze percelen hoorden in ieder geval sinds 1591 bij elkaar. Het huis heeft mooie namen gehad, zo hing er in 1682 een uithangbord met ‘Bergen in Noorwegen’ en in 1731 ‘de Deensche Admiraal’. Ook vinden we in de boeken dat er van 1700 tot 1823 precario betaald werd voor een (schoenlappers) pothuis. Ten tijde van onze aankoop liepen de twee huizen op de begane grond in elkaar over. Het was een uitgewoond sexhuis waar

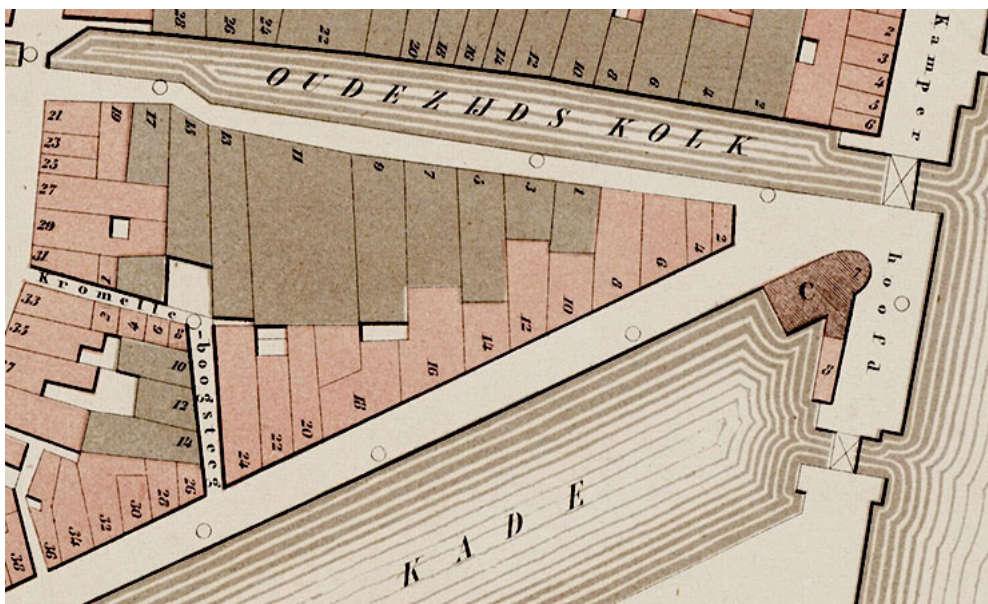
*Boven: Geldersekade 8-16 met in het midden het huis van Roemer Visscher
Rechts: De fraai bewerkte lijsten van Geldersekade 12 en 14*

besloten feesten, orgies e.d. plaatsvonden. Sinds de 19^e eeuw huisden er verschillende logementhouders. We kochten deze rotte kies om deze weer te herstellen en ook ter uitbreiding van ons bezit aan de Geldersekade 10 en Oudezijds Kolk 1. Die panden hadden wij tien jaar eerder al herbestemd tot woonruimte voor gasthoogleraren van de universiteit van Amsterdam. De panden aan elkaar koppelen was wenselijk; zo zou er ook maar één huismeester nodig zijn.

Na bouwhistorisch onderzoek bleek dat dit huis onderdeel was van een groot dwarsgeplaatst huis, samen met het huis op nummer 16. Het deels nog aanwezige, waarschijnlijk 16e-eeuwse houtskelet bestaande uit moer- en kinderbinten werd door ons hersteld en aangevuld.

Tot aan de restauratie werd algemeen gedacht dat de beroemde koopman en letterkundige Roemer Pietersz. Visscher (1547-1620) in 'de Corendraegher' aan de Oudezijds Kolk woonde, op de plaats waar nu ons pand op nummer 3 staat. Hij zou dan, na het slechten van de stadsmuur aan de Gelderse kade tussen 1605 en 1609, naar het schuin daarachter gelegen pand Gelderse kade 16 zijn verhuisd. Bouwhistorisch onderzoek heeft aangetoond dat het overgebleven 16e-eeuwse houtskelet in ons pand toebehoort aan een breed pand dat hier én op het perceel van nummer 16 heeft gestaan, en dat nummer 14 het huis was waar Roemer Visscher woonde. De Gelderse kade was een deel van de eind 15e eeuw gegraven stadsgracht,

die samen met de Kloveniersburgwal en het Singel de 'Stedegracht' rond de stad vormde. De Gelderse kade liep vanaf de Sint Antoniespoort (tegenwoordig de Waag op de Nieuwmarkt) naar het noorden en mondde bij de Schreierstoren uit in het IJ. Aan de stadzijde (de westelijke oever van de Gelderse kade) werd een stadsmuur gebouwd. Dit deel van de gracht heette Keulsche Kay, later ook Engelse Kay, naar de steigers waar de schepen naar Keulen en Engeland aanlegden. Sinds 1912 heet de hele kade Gelderse kade.

Roemer Visscher had in 1594 opdracht gegeven tot de bouw van het pakhuis de Corendraegher. Ook bezat hij het pakhuis De Goudenberchas op de Oudezijds Kolk 5, waar hij eerst woonde. Tussen 1605 en 1609 verhuisde hij naar de Gelderse kade. Het begraafboek

Boven: Potloodtekening van de situatie in 1530 met de stadsmuur
Links: Buurткаart M met in het midden de betreffende panden

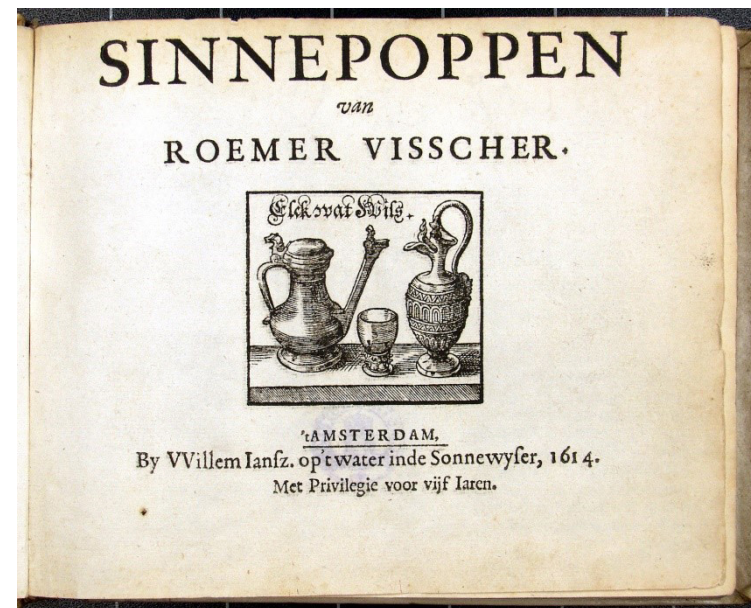
van de Oude Kerk vermeldt: “Roemmer Vysker, wonende op dye Engelse kay in de Korendrager”. Roemer Visscher was een succesvol koopman, hij handelde in graan met scheepsverbindingen op de Oostzeehavens en op Archangelsk, soms in compagnie met Isaac le Maire. Hij was goed bekend met de Latijnse, Italiaanse en Franse literatuur. Naast zijn succesvolle ondernemingen beoefende hij met vrienden als Coornhert en Spiegel de kunst der letteren en ontving in zijn huis vele schrijvers en dichters, zoals Joost van den Vondel, Constantijn Huygens, Jacob

Cats, Pieter Cornelisz. Hooft, Gerbrand Adriaansz. en Bredero. Het werd ook wel *'t Saligh Roemers Huys* genoemd, en was de voorloper van de later opgerichte Muiderkring. Vondel zei over ‘het Saligh Roemers Huys’:

*“Wiens vloer betreden word, wiens dorpel is gesleten
Van Schilders, kunstenaers, van Sangers en Poëten”*

Roemer liet in 1614 in Amsterdam bij de vooral om zijn atlanten beroemde uitgever Willem Jansz Blaeu zijn *Sinnepoppen* uitbrengen. Een Poppe is een afbeelding en een Sinne een zinspreuk, spreek-

woord of gezegde. Het is een zogenaamd embleemboek, dit was een geliefd genre in de zestiende en zeventiende eeuw. Op elke bladzijde een plaatje, een spreuk, en een (meestal berijmde) toelichting. Geen van die drie elementen kon worden begrepen zonder de andere twee. Op de titelpagina van *Sinnepoppen* staat Roemers persoonlijke motto ‘Elck wat wils’. Het hiernaast afgebeelde embleem stelt een Hollandse sluis voor, die het water ‘exonerat & arcet’ (loost en weert), zoals een ‘vroom vorst ’t landt suyvert van gheboeft, door justitie’. De andere Sinnepoppe geeft weer dat als iemand bankroet is, je niets meer van hem mag verlangen. Ook van de schrijver, die het hart op de tong draagt, niet. Die spuugt daarom het hart uit zijn lijf. In 1593 zonken twintig beladen schepen in een storm voor de rede van Texel, een groot aantal schepen was bij Roemer verzekerd. Na de ramp doopte hij zijn dochter Maria Tesselschade (1594-1649). Zij en haar zus Anna waren betrokken bij de literaire avonden die hun vader organiseerde en behoorden bij de Muiderkring. Maria Tesselschade werd door haar vrienden uitbundig geprezen om haar literair talent en ze aarzelde niet om haar mening te ge-

Boven: In 1827 schilderde Petrus Kremer dit geromantiseerde tafereel van de drie artistiekelingen in het gezin Visscher: Anna schildert, Tesselschade speelt luit, Roemer leest in de klassieke auteur Martialis.

Rechts: Maria Roemersdochter Visscher (1594-1649)

ven. In de 19^e eeuw maakten geschiedschrijvers zelfs een ideale vrouw van haar. Tijdens haar leven zat ze helemaal niet op veel aandacht te wachten. Ze liet geen portret maken en bracht haar werk niet uit. Er zijn maar 32 gedichten van haar bewaard gebleven; de meeste circuleerden in handgeschreven afschriften in kleine kring. Maar ze had wel het talent, de kennis en ook de ambitie om even goed te schrijven als de 'grote' Nederlandse auteurs van haar tijd. Dankzij een moderne en veelzijdige opvoeding wist ze veel van literatuur, had kennis van het Frans, Italiaans en een beetje Latijn, schilderde, bespeelde verschillende muziekinstrumenten en kon prachtig glas graveren.

Haar dichterlijke vrienden roemden haar charmante schoonheid en sommige waren heimelijk of openlijk verliefd op haar.

In 1623 trouwde ze met de zeeofficier Allard Crombalch. Vondel, Hooft en Huygens feliciteerden hen in bruiloftsgedichten.

*Bekijk op
Stadsherstel
de uitleg
over deze
aankopen*

*Rechts-klik de af-
beeldingen om in
een nieuw venster
te openen en hun
pagina's te lezen*

*De combinatie
Oudezijds Kolk 3 en
Geldersekade 12*

Geldersekade 10

Geldersekade 14, 't Saligh Roemers Huys

I
Jovis omnia plena.

EEn handt druckende een ledige viole of glafen vlesse onder het vvater, met den mondt nedervvaerts; vvordt nochtans de vlesse niet vol waters, om datse vol bedwōghen lichts is. Daermen mede bedieden vvil, dat God alles vervult, al hoevvel sulcks niet en schijnt; soo dat het vvoordt vvaer is:

Nihil est in rebus inane.

Dat is:

Daer is niet ledighs of ydels in de dinghen.

Jovis omnia plena.

De kracht van de Sluysen zijn by weynigh natien bekend: maer de Hollanders houden by naest al haer landt van dit ghebou* te leen*, 'twelck sonder behulp van dien, luttel of niet waert en soude wesen: want het tapt de overtollige wateren af, en verhindert dat de schadelijcke niet wederom mogen komen: daer om ist wonder dat de botte Hollanders van den eersten vinder gheen Sant* ghemaect hebben, schryvende zynen naem met gulden letteren in het hooft van den Brevier. Is de rechte Sinnepop van een vroom* Vorst, die't landt suyvert van gheboeft, door justitie: soo dat de inwoonders die deughdelijck zijn, te beter moghen groeyen en bloeyen.

In 1990 werd Hans 't Manne-
tje uitgenodigd een gevelsteen te
hakken voor het huis van de arts
Voorsluis, Oudeschans 8. Het wer-
den er drie, met de voor 't Man-
netje gebruikelijke woordgrapjes.
De naam Voorsluis werd in twee
delen verdeeld over twee stenen
waarbij hij de afbeeldingen ont-
leende aan sinnepoppen van Roem-
er Visscher.

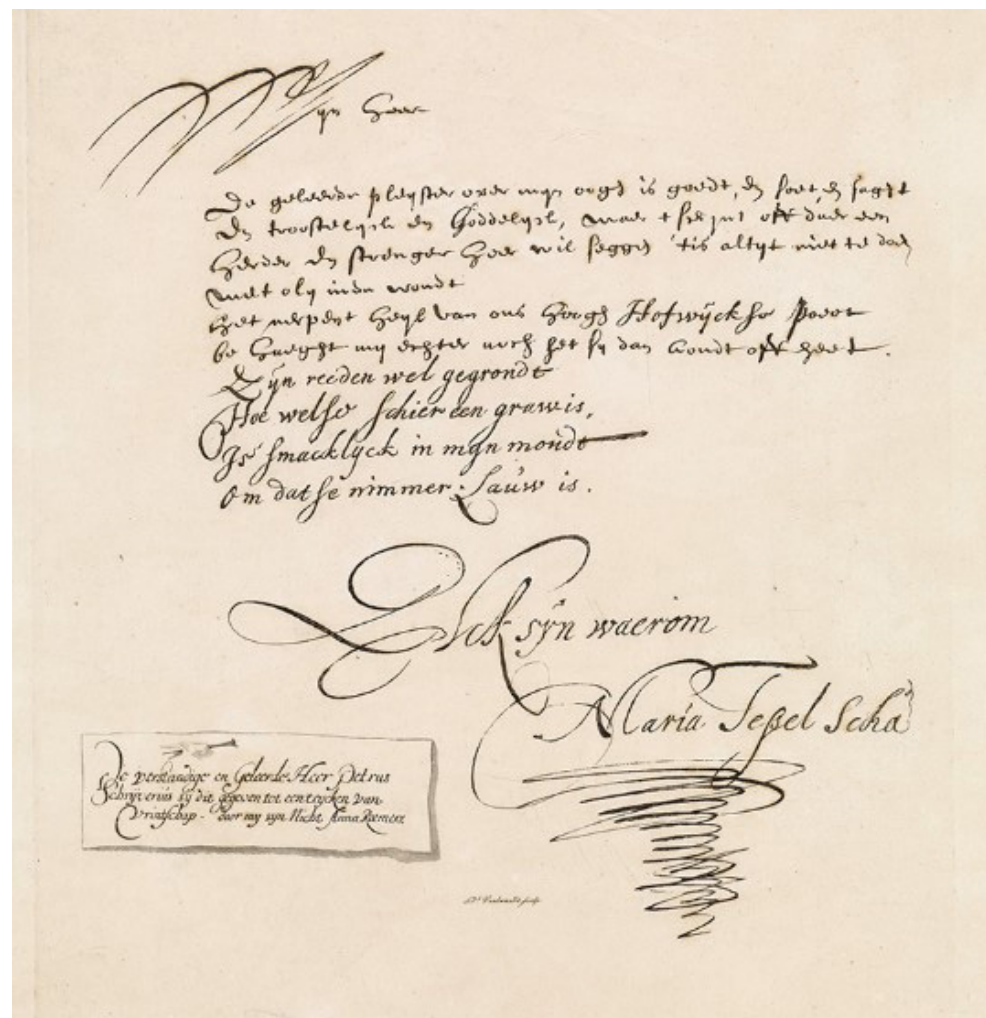
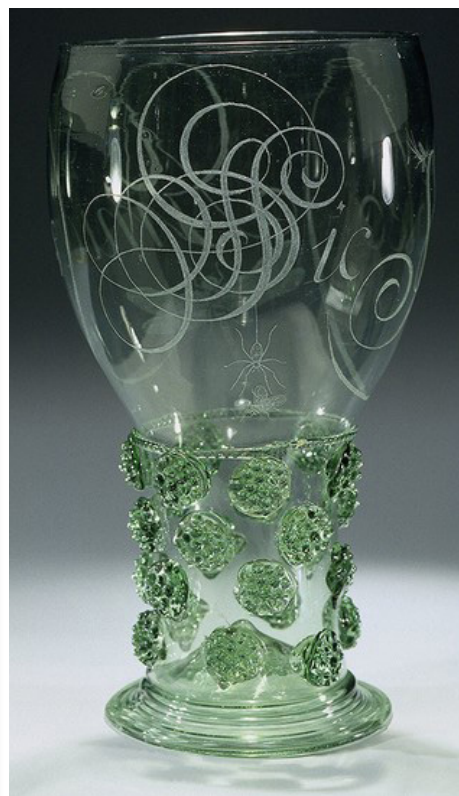

De afgebeelde gevelsteen met het stoomschip vraagt ook om ontcij-
fering. De steen is gemetseld in de gevel van een huis waarin een
huisartsenpraktijk gevestigd is. Er prijkt een bord naast de deur met
de tekst "Medical Centre for Seamen" en dat is de sleutel. In het
pand is al generaties lang de Amsterdamse havenarts gevestigd.

I.C.CK.C.MEN is te lezen als *I see sick seamen*

De dochters van Roemer Visscher kregen een veelzijdige opvoeding. Bekend is dat de dochters Maria en Anna zeer fraai muziek konden maken, schilderen, in glas graveren, dichten, borduren, zwemmen en 'emblemata inventeren' d.w.z. het bedenken van een pakkende boodschap in het Diets/Hollands bij een afbeelding van Claes Jansz. Visscher. De taal als spel leverde bijdragen aan een nieuwe vaderlandse woordenschat. Later opgenomen in het boek 'Sinnepoppen'. Tal van literatoren kwamen regelmatig op bezoek in het Roemershuis als trefpunt in Amsterdam, onder wie Bredero, Hooft, Huygens, Reael en Vondel waarvan verwacht werd het spel mee te spelen en te zingen.

Boven: Handschrift Maria Roemersdr Visscher genoemd Tesselschade

Links: Twee gegraveerde roemers, toegeschreven aan Maria Tesselschade

Boven: In 1852 schilderde Jan Adam Kruseman het gezelschap van de Muiderkring. Van links naar rechts: Jacob Cats, Constantijn Huygens, Laurens Reael, Anna Roemers Visscher, Pieter Cornelisz Hooft, Joost van den Vondel, Roemer Visscher, Maria Roemers Visscher, Tesselschade genaamd, Caspar van Baerle en Daniël Heinsius.

Roemer Pieterszoon Visscher was een rijke graanhandelaar in Amsterdam. Maar hij stond ook midden in het culturele leven. Zo nodigde hij vaak kunstenaars en schrijvers bij hem thuis uit, waaronder P.C. Hooft. Visscher was een grote fan van de Nederlandse taal. In 1548 publiceerde hij samen met Hendrick Spiegel 'Twe-spraack vande Nederduitsche letterkunst', het eerste gedrukte Nederlandse grammaticaboekje. Zoals te zien op het schilderij hierboven was cultuur en schrijven ook belangrijk in de opvoeding van zijn dochters: Anna, Geertrui (niet afgebeeld op het schilderij) en Maria Tesselschade. Anna en Maria Tesselschade schreven gedichten, spraken

verschillende talen, speelden muziek en blonken uit in glas graveren. Na het overlijden van Visscher bleven Anna en Maria Tesselschade wonen in het ouderlijk huis tot aan hun huwelijk. In die tijd nodigde ze nog steeds kunstenaars en schrijvers bij hun thuis uit. Na 1630 werd dit opgepakt door P.C. Hooft en ontstond de mythe van de Muiderkring.

Gijsbreght ©

Onder: Roemer Pieterszoon Visscher met zijn dochters Maria en Anna; schilderij Hendrik Jacobus Scholten - 1883

